

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 239/2013-24

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 26. marca 2013 v senáte zloženom z predsedu Petra Brňáka a zo sudcov Milana Ľalíka a Marianny Mochnáčovej prerokoval sťažnosť Mgr. Ing. J. S., L., zastúpeného advokátkou JUDr. E. K., P., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I a jeho uznesením sp. zn. 26 C 70/2008 z 21. januára 2013 a takto

r o z h o d o l :

Základné právo Mgr. Ing. J. S. na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I a jeho uznesením sp. zn. 26 C 70/2008 z 21. januára 2013 p o r u š e n é n e b o l o .

O d ô v o d n e n i e :

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) uznesením č. k. I. ÚS 239/2013-12 zo 17. apríla 2013 prijal na ďalšie konanie sťažnosť Mgr. Ing. J. S. (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) a jeho uznesením sp. zn. 26 C 70/2008 z 21. januára 2013 (ďalej len „uznesenie okresného súdu“ alebo „napadnuté uznesenie“).

2. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 26 C 70/2008 sa sťažovateľ v procesnom postavení žalobcu žalobou zo 4. apríla 2008 domáha od žalovanej (Slovenskej republiky, Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky) po rozšírení žalobného návrhu zaplataenia náhrady škody v sume 218 074,47 € a nemajetkovej ujmy v sume 150 000 € s príslušenstvom. V predmetnom konaní okresný súd na základe návrhu žalovanej napádaným uznesením uložil sťažovateľovi povinnosť zložiť preddavok na trovy konania v sume 18 403,70 €, a to s poukazom na ustanovenie § 141a ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“). Sťažnosťou podanou ústavnému súdu sťažovateľ namieta arbitrárnosť uznesenia okresného súdu, a to jednak z dôvodu, že okresný súd mu nedoručil návrh žalovanej, ktorým požadovala, aby sťažovateľ zložil preddavok na trovy konania vypočítanej podľa § 141a ods. 2 OSP, a súčasne z toho dôvodu, že okresný súd ho nevyzval na vyplnenie a predloženie tlačiva na dokladovanie pomerov účastníka konania. V tejto súvislosti sťažovateľ argumentuje:

„Je teda nesporným, že povinnosťou porušovateľa (okresný súd, pozn.) bolo procesne správne a perfektne, ústavne konformne vyzvať sťažovateľa na vyplnenie

a predloženie tlačiva pre dokladovanie pomerov účastníkov konania, ktorý navrhuje, aby mu bolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov v lehote do 15 dní od jej doručenia a pri posudzovaní návrhu odporkyne výlučne a nezameniteľne vychádzať iba z listinných dôkazov a tvrdení sťažovateľa, ktoré by sťažovateľ spolu s vyplneným tlačivom pre dokladovanie pomerov účastníka konania doložil porušovateľovi na výzvu v konaní č. k. 26C/70/2008.

Je teda nesporným, že v dôsledku nezákonného konania a svojvôle porušovateľa porušovateľ potrel ústavné práva sťažovateľa, konaním o nás bez nás vedomým obchádzaním platných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku ... pod „rúškom“ údajnej a neprípustnej hospodárnosti konania neprípustným obchádzaním procesného práva. ...

Porušovateľ v arbitrárnom odôvodnení napadnutého uznesenia rozumne a bez akýchkoľvek pochybností neodôvodnil, prečo svojvoľne sťažovateľovi praktikami o nás bez nás odňal možnosť konať pred súdom nedoručením mu návrhu odporkyne zo dňa 12.01.2012 a o tomto návrhu so sťažovateľom za jeho účasti nekonal podľa §-u 138 ods. 1 O.s.p. a §-u 141a O.s.p. ...

Sťažovateľ má zato, že porušovateľ pred vydaním nezákonného uznesenia neskúmal výšku predpokladaných trov konania odporkyne v konaní č. k. 26C/70/2008, ktorá sa navyše zastupuje sama zo zákona prostredníctvom zamestnancov Ministerstva spravodlivosti SR, teda jej trovy konania v tomto konaní ani len v budúcnosti nemôžu vzniknúť.

Sťažovateľ má zato, že zloženie preddavku na trovy konania sťažovateľom pod hrozbou zastavenia konania (navrhovateľom) je odôvodnená iba v prípadoch, ak je reálne, že z preddavku budú hradené trovy konania odporcu (v prípade jeho úspechu), k čomu v tomto prípade nedošlo a ani len nemôže dôjsť. “

3. V ďalšej časti sťažnosti sťažovateľ poukazuje na rozdielnu rozhodovaciu činnosť všeobecných súdov, ktoré pri rozhodovaní v iných veciach sťažovateľa prijali odlišný záver. Napokon sťažovateľ uvádza, že okresný súd v jeho veci dlhodobo koná s priet'ahmi, preto bol nútený podať predsedníčke okresného súdu sťažnosť na priet'ahy podľa zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“), ktorá jeho sťažnosť vyhodnotila ako dôvodnú.

4. V petite sťažnosti sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd vydal takýto nález:

„1. Základné právo Mgr. Ing. J. S. na súdnu ochranu zaručené v čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivý súdny proces zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom a uznesením Okresného súdu Bratislava I v Bratislave č. k. 26C/70/2008-284 zo dňa 21.1.2013 porušené bolo.

2. Uznesenie Okresného súdu Bratislava I v Bratislave č. k. 26C/70/2008-284 zo dňa 21.1.2013 zrušuje a vec sa vracia Okresnému súdu Bratislava I v Bratislave na ďalšie konanie.

3. Mgr. Ing. J. S. priznáva úhradu trov konania v sume 269,58 € (slovom: dvestošesťdesiatdeväť euro a 58/100 centov), ktoré je Okresný súd Bratislava I v Bratislave povinný zaplatiť na účet jeho právnej zástupkyne advokátky JUDr. E. K., do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.“

5. Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci 30. mája 2013 vyjadril okresný súd v zastúpení jej predsedníčky, ktorá okrem iného uviedla:

„Súd pri vydaní predmetného uznesenia postupoval plne v súlade s ustanovením § 141a ods. 1 a 2 Občianskeho súdneho poriadku, pričom výška preddavku je v § 141a ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku striktne určená na sumu zodpovedajúcu 5 % z uplatňovanej peňažnej sumy, predmetné ustanovenie nepripúšťa voľnú úvahu súdu, ani akékoľvek úvahy súdu o limitoch od. do. (Podľa §-u 141a ods. 2 O. s. p. výška preddavku podľa odseku 1 je päť percent z peňažnej sumy uplatňovanej navrhovateľom, pričom na príslušenstvo sa neprihliada). Návrh na zloženie preddavku bol podaný odporcom písomným podaním doručeným súdu 12. 1. 2012. Výšku majetkovej a nemajetkovej ujmy určuje v návrhu navrhovateľ. Keďže navrhovateľom žalovaná čiastka presiahla sumu 77.832,- eur (400 násobok životného minima pre jednu plnoletú fyzickú osobu) a odporca návrh na zloženie preddavku podal, súdu nezostávalo nič iné, ako o návrhu rozhodnúť v intenciách platnej právnej úpravy O. s. p..

Z obsahu spisu vyplýva, že navrhovateľovi nebol doručený návrh odporcu na zloženie preddavku na trovy konania. Zákonný sudca je toho názoru, že navrhovateľ mal možnosť v rámci lehoty 60 dní, ktorú mu súd uznesením uložil na zloženie preddavku, výšku

žalovanej sumy upraviť tak, aby preddavkovej povinnosti nepodliehala (77.832,- eur). Súd prvého stupňa by následne v rámci autoremedúry uznesenie o uložení povinnosti zložiť preddavok na trovy konania zrušil.

K navrhovateľom namietanému porušeniu ústavného práva v tom, že mu nebolo doručené tlačivo pre dokladovanie pomerov účastníka konania, ktorý navrhuje, aby mu bolo priznané oslobodenie od súdnych poplatkov, je konajúci súd toho názoru, že pokiaľ tieto pomery sú súdu známe z iných obdobných súdnych konaní vedených na tom istom súde (tej istej inštitúcii) a zároveň aktuálnosť majetkových pomerov si súd preveril cez dostupné databázy, už nebolo potrebné opätovne tieto informácie od navrhovateľa žiadať.“

6. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami k opodstatnenosti sťažnosti dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivý súdny proces zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci.

7. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má

právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

9. Ústavný súd poznamenáva, že sa analogickými sťažnosťami (v „skutkovo a právne rovnakej veci, ako je predmetom tohto konania“) už v minulosti zaoberal (napr. v konaniach vedených pod sp. zn. I. ÚS 520/2012, I. ÚS 420/2013, I. ÚS 196/2013) a na výsledky týchto konaní a právne názory v nich vyslovené pri posudzovaní aktuálnej sťažnosti prihliadol.

10. Zo sťažnosti možno vyvodit', že jej podstatou je námietka sťažovateľa, podľa ktorej napadnutým uznesením okresného súdu došlo k neprípustnému zásahu do jeho základného práva na súdnu ochranu, ako aj práva na spravodlivé súdne konanie, a to konkrétne do jeho práva na prístup k súdu, keďže v zmysle § 141a ods. 1 poslednej vety OSP ak navrhovateľ (sťažovateľ, pozn.) preddavok v určenej lehote nezloží a odporca, ktorý má povinnosť zložiť preddavok, ho zložil, súd konanie v lehote 15 dní od uplynutia lehoty na zloženie preddavku zastaví.

11. Podľa ustáleného právneho názoru ústavného súdu účelom práva na súdnu a inú právnu ochranu vrátane práva na spravodlivé konanie je zaručiť každému prístup k súdu. Tomu zodpovedá povinnosť všeobecného súdu vo veci konať a rozhodnúť (II. ÚS 88/01). Základné právo na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru všeobecný súd nemôže porušiť, ak koná vo veci v súlade s procesnoprávnymi predpismi upravujúcimi postupy v občianskoprávnom konaní. Podľa názoru ústavného súdu je v posudzovanom prípade zrejmé, že napadnutým uznesením okresného súdu nemohlo dôjsť k neprípustnému zásahu do označených základných práv podľa ústavy a dohovoru spočívajúcemu v odopretí prístupu k súdu. Samotné vydanie napadnutého uznesenia, ale ani nadobudnutie právoplatnosti tohto uznesenia nemá totiž bez ďalšieho za následok stratu prístupu k súdu pre sťažovateľa. K dôsledkom, na ktoré sťažovateľ v sťažnosti poukazuje, by totiž mohlo dôjsť až prípadným vydaním uznesenia o zastavení konania. Na rozdiel od uznesenia o povinnosti zložiť preddavok v zmysle § 141a ods. 1 poslednej vety OSP proti uzneseniu o zastavení konania je prípustné odvolanie a vo vzťahu proti prípadnému nepriaznivému potvrdzujúcemu rozhodnutiu odvolacieho súdu prichádza do úvahy aj podanie dovolania,

a to s prihliadnutím na dôvod uvedený § 237 písm. f) OSP. Tak v rámci odvolacieho konania, ako aj v rámci dovolacieho konania proti prípadnému uzneseniu okresného súdu o zastavení konania bude mať sťažovateľ možnosť uplatňovať všetky tie zásadné námietky, ktoré sú obsahom sťažnosti podanej ústavnému súdu. Všeobecné súdy preto v takomto prípade budú mať možnosť skúmať, či prípadné zastavenie konania pre nezaplatenie preddavku na trovy konania je v danom prípade zlučiteľné s tými právami, porušenie ktorých sťažovateľ touto sťažnosťou namieta. Za týchto okolností ústavný súd považuje podanie sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy za predčasné, keďže sťažovateľ bude mať v ďalšom priebehu konania k dispozícii účinné právne prostriedky na ochranu svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

12. K namietanej odlišnej rozhodovacej činnosti všeobecných súdov ústavný súd v prvom rade vo všeobecnosti uvádza, že mu zásadne neprislúcha zjednocovať *in abstracto* judikatúru všeobecných súdov, a suplovať tak právomoc, ktorá je podľa § 8 ods. 3 zákona o súdoch zverená najvyššiemu súdu. Navyše, sťažovateľ poukazuje na rozhodovaciu činnosť prvostupňových súdov, ktoré vychádzajú zo zásadne odlišných skutkových zistení (nejde teda o rozdielne právne posúdenie vecí), na základe ktorých konajúce súdy individuálne posudzovali, či v prípade sťažovateľa boli alebo neboli splnené predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov.

13. Pokiaľ sťažovateľ argumentuje nálezom ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 112/2012, v ktorom ústavný súd vyslovil porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením Okresného súdu Poprad č. k. 13 C 270/08 938 z 9. januára 2012, ktorým bola uložená sťažovateľovi povinnosť zložiť preddavok na trovy konania, je potrebné uviesť, že prípad sťažovateľa nie je s touto vecou identický. Vo veci sp. zn. I. ÚS 112/2012 Okresný súd Poprad vo svojom uznesení iba skonštatoval, že u sťažovateľa nie sú splnené predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov, bez toho, aby tento svoj názor odôvodnil. Vo veci sťažovateľa však svoj názor o tom, že nie sú u nej predpoklady na oslobodenie od súdnych poplatkov, odôvodnil, keď okrem iného uviedol:

„Navrhovateľ je síce v súčasnosti invalidným dôchodcom, má dve nezaopatrené deti a má náklady na vedenie domácnosti a výdavky na lieky, avšak zároveň je aj vlastníkom viacerých nehnuteľností, a to dvoch rodinných domov, kaštieľa a prilahlých pozemkov, je jediným spoločníkom a konateľom spoločnosti VENUS PROJEKT Slovakia, s. r. o. a voči dlžníkovi JUDr. M. K. má peňažnú pohľadávku vo výške 331.939,18 eur, ktorá je predmetom sporu na Okresnom súde Pezinok... Podľa názoru súdu, aktuálne osobné a majetkové pomery navrhovateľa a jeho zdravotný stav nemôžu byť paušálnymi dôvodmi pre priznanie oslobodenia od súdnych poplatkov v celom rozsahu.“

14. Napokon ústavný súd uvádza, že v súlade s § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je viazaný petitom sťažnosti (návrhom na rozhodnutie) a môže rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ v petite domáha (m. m. II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05). Na základe uvedeného preto ústavný súd nemohol posudzovať eventuálne priesťahy na strane okresného súdu, keďže z obsahu ústavnej sťažnosti a predovšetkým z formulácie petitu, ktorý je oddelený od ostatných častí sťažnosti, je zrejmé, že sťažnosť nesmerovala proti priesťahom v konaní, ale napádala sa ňou arbitrárnosť uznesenia okresného súdu (napríklad sťažovateľ nežiadal, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez priesťahov). Ústavný súd posudzoval sťažovateľom uvádzané zbytočné priesťahy iba ako súčasť širšej argumentácie, ktorou sťažovateľ preukazoval porušenie základného práva napadnutým uznesením okresného súdu.

15. Vzhľadom na uvedené dôvody ústavný súd dospel k záveru, že základné právo sťažovateľa zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru napadnutým uznesením okresného súdu porušené nebolo.

16. Prihliadajúc na uvedený záver ústavného súdu už bolo bezpredmetné rozhodovať o ďalších nárokoch sťažovateľa uplatnených v jeho sťažnosti (návrh na zrušenie napadnutého uznesenia, vrátenie veci na ďalšie konanie, trovy konania).

17. Podľa čl. 133 ústavy proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok a toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. marca 2014